

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

Циклова комісія юридично-соціальних дисциплін

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культурологія та соціологія

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Облік та оподаткування
(назва)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 071 Облік та оподаткування
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

відділення економічне
(назва відділення)

освітньо-професійна програма Облік та оподаткування
(назва)

галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність D1 Облік та оподаткування
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

відділення економічне
(назва відділення)

Програма навчальної дисципліни КУЛЬТУРОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ розроблено на основі освітньо-професійної програми «Облік та оподаткування», спеціальності 071 «Облік та оподаткування», галузі знань 08 «Управління та адміністрування», затвердженої Вченою радою НУБІП України, протокол №11 від 24 квітня 2024 року

Програма навчальної дисципліни КУЛЬТУРОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ розроблено на основі освітньо-професійної програми «Облік та оподаткування», спеціальності D1 «Облік та оподаткування» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право», затвердженої Вченою радою НУБІП України, протокол №10 від 25 квітня 2025 року

Розробники: Лук'янчук Світлана Василівна, викладач суспільних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії юридично-соціальних дисциплін

Протокол від 29 серпня 2025 р. № 1

Голова циклової комісії юридично-соціальних дисциплін

29 серпня 2025 р.

(підпис)

Ольга ЧОРНОБРИВА
(ініціали та прізвище)

Погоджено методичною радою ВСП «РФК НУБІП України»

Протокол від 29 серпня 2025 року № 1

29 серпня 2025 року

Голова

(підпис)

Людмила БАЛДІЧ
(ініціали та прізвище)

©Світлана ЛУК'ЯНЧУК, 2025 рік

© ВСП «РФК НУБІП України, 2025

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	08 Управління та адміністрування D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	071 Облік та оподаткування D1 Облік та оподаткування
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість змістових модулів	2
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Курсовий проект (робота)	
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання	
Форма навчання	денна
Рік підготовки	2025-2026
Семестр	3,5
Аудиторні години:	34
Лекційні	22
Практичні	-
Семінарські	12
Самостійна робота	56
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:	2
аудиторних	3
самостійної роботи студента	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – ознайомити здобувачів освіти з фундаментальними досягненнями світової та вітчизняної культури, розкрити єдність і різноманітність культур світу, показати значущість культури в життєдіяльності людини та соціальних груп, її роль у творчості та вдосконаленні особистості, гуманізації суспільних відносин. Дисципліна дає можливість здобувачам долучитися до скарбниці мудрості й досвіду, надбаних людством протягом тисячоліть; надати студентам знання з історії формування предмета соціології, відмінностей його від предмета інших дисциплін; головних функцій соціології, головних цілей застосування соціологічного знання; пояснення того, що таке особистість у процесі соціалізації, формування самосвідомості; головних типів механізмів формування соціальних ідеалів, цінностей, сенсу дій, норм, зразків поведінки; понять соціальних статусів та соціальних ролей індивіда; про головні типи соціальних рольових зв'язків, визначення сутності соціальної дії та соціальних відносин; уявлень про відносини економічної нерівності у суспільстві як підвалину соціальної стратифікації, виокремлення та описання головних страт українського суспільства; розуміння природи соціальних груп, знання їх класифікації. Дані знання необхідні здобувачам для орієнтації в складних умовах сьогодення і формування позитивних соціальних моделей поведінки. Вивчення допомагає осмислювати відносини в суспільстві, вирішувати проблеми соціальної адаптації, а також розуміти взаємодію між соціологічною наукою та соціальною практикою.

Завдання дисципліни - збагачення і розширення гуманітарної підготовки здобувачів освіти:

- формування творчої активності майбутніх фахівців;
- аналіз, систематизація, класифікація та створення оптимальних моделей процесів духовного, соціально-політичного та культурно-мистецького життя;
- вивчення стадій появи та створення культури;
- вивчення основних процесів розвитку культури в світі та Україні;
- виховання активної життєвої позиції;
- формування естетичного смаку;
- науково обґрунтувати суспільство як об'єктивний феномен, що має цілісний та структурно-системний характер;
- з'ясувати місце та функції кожного суспільного явища і процесу; розкрити закономірності розвитку суспільства;
- осмислити соціальне та конкретне всієї цілісності багатогранного процесу суспільного життя;
- визначити суттєві риси суспільства та етапи його еволюції, з'ясувати роль соціології у розумінні сенсу людських відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати**:

- основні терміни та поняття культурології на рівні відтворення, тлумачення для розширення інтелектуального рівня;
- закономірності культурного процесу, культури як специфічного та унікального феномену людства;

- основні етапи розвитку світової культури;
- основні етапи розвитку української культури;
- тенденції розвитку і взаємозв'язків світової та української культури на сучасному етапі;
- причини появи, специфіку та структуру соціологічних знань;
- види, етапи та методи соціологічних досліджень;
- структуру суспільства, форми та способи соціальної взаємодії;
- місце особистості в системі соціальних відносин: шляхи та механізми формування;
- соціальні інститути (різновиди), стан та ефективність діяльності яких є показником рівня суспільного розвитку;
- у чому полягає інтелектуальна та прикладна цінність соціології.

вміти:

- визначати основні етапи розвитку світової та української культури;
- правильно оцінити сучасний стан культури та культурного розвитку, бачити і розуміти постійні зміни в різноманітних сферах соціокультурного процесу;
- диференціювати системні зв'язки всіх складових культури, всього мистецького процесу;
- визначати проблеми розвитку культури українського народу в контексті світової культури, а також аналізувати культури народів в їхньому взаємозв'язку;
- реалізувати одержані знання з культурології для формування особистості в умовах розмаїття культур.
- наводити приклади соціальних змін та різної соціальної поведінки суб'єктів соціального життя;
- оцінювати вплив особистості соціальних груп спільностей, суспільства в цілому на життя;
- обґрунтовувати можливість і необхідність альтернативних шляхів вирішення соціальних проблем;
- свідомо оцінювати власну позицію як одну із складових суспільних відносин;
- критично аналізувати соціальну реальність.

Очікувані результати навчання та сформовані компетентності

Після вивчення дисципліни «Культурологія та соціологія» у здобувачів освіти формуються такі компетентності:

Загальні:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

РН1. Знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія та історія культури

Тема 1. Предмет Культурології як науки про культуру.

Предмет культурології як науки про культуру. Поняття культурології. Завдання культурології. Суть та сутність культури. Методологічні підходи до вивчення поняття культури. Теоретичні підходи відомих культурологів. Культурна єдність людини та природи.

Тема 2. Структура та функції культури

Концепції культури. Поняття «культури» та «цивілізації». Розуміння культури як соціального процесу. Суть та сутність культури. Структура культури. Типи культури. Форми культури. Види культури.

Тема 3. Духовна культура. Мистецтво. Види мистецтва.

Поняття культури. Функції культури. Види мистецтва. Походження мистецтва. Особливості та види архітектури. Особливості та види літератури. Особливості та види образотворчого мистецтва (графіка, скульптура, живопис). Характеристика театрального мистецтва. Характеристика кіномистецтва. Характеристика музики. Поняття художнього образу.

Тема 4. Філософські концепції культури.

Походження і головні етапи розвитку культури. Генеза культури, мова культури. Поняття теорії та концепції культури. Філософські концепції культури: богословська, просвітницька, культурологічні школи, концепція культурних переворотів, німецькі класичні школи, революційно-демократичні концепції.

5. Тема Первісна епоха та її місце в історії людства

Походження та головні етапи розвитку культури. Походження людини та суспільства. Міфологія. Натурфілософія як основа світосприйняття первісної людини. Розвиток матеріальної культури та еволюція мистецтва у палеоліті, мезоліті, неоліті. Культура епохи бронзи та заліза. Найдавніші релігійні вірування (тотемізм, фетишизм, анімізм, магія).

Тема 6. Культура Стародавнього Сходу. Культура стародавнього Єгипту та Месопотамії.

Стародавні цивілізації 4-3 тисячоліття до н.е. на територіях Передньої Азії: Вавилон, Шумер, Єгипет, Ассирія, Урарту та ін. Вплив географічних чинників на процес зародження, становлення, розвиток цивілізацій. Шумеро-вавилонська культура та її особливості. Вавилонська архітектура та скульптура. Особливості асирійського образотворчого мистецтва. Фінікійська культура. Розвиток географії та астрономії.

Культура Стародавнього Єгипту. Виникнення єгипетської держави і періодизація культури. Стародавнього Єгипту. Наукова думка: медицина, математика, астрономія. Писемність. Особливості світосприйняття стародавніх єгиптян: міфологія, архітектура, мистецтво.

Тема 7. Антична культура. Стародавня Греція та Рим.

Культура античного світу. Історико-культурний феномен античності: теоретичний чинник. Етапи розвитку давньогрецької культури. Доісторична Греція та класична Еллада. Зародження науки в Греції. Давньогрецька архітектура та пластичне мистецтво. Виникнення театру. Драматургія. Комедія та трагедія. Піднесення і падіння давньогрецької культури.

Тема 8. Культура епохи Середньовіччя в Західній Європі

Поняття «середні віки». Гуманісти та романтики про середні віки. Християнство та культурний процес. Середньовічна культура Західної Європи. Середньовічний тип міста та його культура. Діячі культури Середньовіччя. Розвиток освіти. Середньовічні університети. Розвиток наук. Романська література. Середньовічний епос: рицарська література, поезія вагантів. Середньовічне західноєвропейське мистецтво. Романський стиль та готика, їх особливості. Середньовічна ікона.

Тема 9. Культура епохи Відродження

Поняття «Відродження». Культура Відродження – перехідна епоха в історії культури Європи від Середньовіччя до Нового часу. Особливості культури Відродження. Народження гуманізму. Пошуки ідеалу соціальної справедливості й свободи. Утопічний соціалізм Томаса Мора, Томмазо Кампанелли, їх вплив на розвиток літератури. Наукові відкриття епохи Відродження: Христофор Колумб, Васко да Гама, Фернан Магеллан, Микола Коперник, Йоганн Кеплер, Йоганн Гутенберг. Гуманізм Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарки, Джованні Боккаччо, Франсуа Рабле, Еразма Роттердамського та інших. Гуманізм та Реформація.

Тема 10. Культура Нового часу і Просвітництва

Культура Реформації і Просвітництва. Поняття Реформації і Просвітництва. Діячі Реформації Ян Гус і Мартін Лютер. Література та епос епохи реформації. Стилi художньої культури: бароко і класицизм. Культура бароко. Стил ь бароко. Творчість італійського скульптора Л.Берніні. Живопис Д.Веласкеса, А.Дюрера, М.Караваджо, П.Рубенса. Скульптура бароко, архітектура, рококо, класицизм. Драматургія Ж.Расіна і Ж.Мольєра. Класицизм в живописі, скульптурі, архітектурі. Епоха Просвітництва. Раціоналізм як джерело ідеології Просвітництва. Криза культури Нового часу.

Тема 11. Європейська культура XIX-XX століття

Культура періоду розвитку вільної конкуренції. Промисловий переворот і урбанізація. Розвиток класичного природознавства в науці. Філософські системи Г.Гегеля, Ф.Шелінга, І.Канта,. Романтизм: причини появи та особливості у художній культурі. Творчість Ф.Шіллера і Й.В.Гете, Д.Байрон, В.Гюго, В.Скотта. Критичний реалізм: його особливості та недоліки. О. де Бальзак, Ч.Діккенс, Г.Флобер. Живопис О.Ренуара, К.Моне, Е.Мане, Е.Дега. Постімпресіонізм.. Натуралізм як течія в художній культурі.

Модернізм як доба у культурі. Причини виникнення стилю модерн. Стил ь модерн – поєднання традицій східного та західного європейського мистецтва. Модернізм в літературі та театрі. Основні течії модерністського мистецтва: кубізм, експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, поп-арт. Модерн як архітектурний стил ь. Авангардистський живопис.

Тема 12. Культура східних слов'ян

Наукова база вивчення культури східних слов'ян. Основні етапи розвитку культури східних слов'ян. Вірування та міфологія східнослов'янських племен. Трипільська культура, її особливості. Особливості культурного процесу скіфського періоду. Черняхівська культура, її місце у культурному надбанні слов'ян. Особливості прослов'янської писемності.

Тема 13. Культура Київської Русі

Культура Київської Русі - видатне явище світової середньовічної культури. Язичницька культура Київської Русі. Запровадження християнства, його вплив на розвиток культури Київської Русі. Взаємозв'язки культури Київської Русі з культурами інших народів – Візантії, Болгарії. Володимир Великий, Ярослав Мудрий і культурний розвиток Київської Русі. Діяльність митрополита Іларіона як просвітника, діяча культури. Писемність, літописи. Мислителі Київської Русі. Книжна справа. Зародження і розвиток шкільної освіти. Наукові осередки. Література. Архітектура Київської Русі.. Образотворче мистецтво. Музичне мистецтво. Театральне мистецтво. Місце та роль культури Київської Русі у європейській культурі.

Тема 14. Українська культура XIV – XVII ст.

Україна наприкінці XIV – в першій половині XV ст. Вплив культури Київської Русі на життя Литовського князівства. Характерні особливості архітектури XIV ст. Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво. Іконопис. Поділ України та розвиток культури. Братства та розвиток культури. Роль братських шкіл у становленні освіти. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. Виникнення та розвиток друкарства в Україні. І.Федоров. Внесок Києво-Могилянської

академії у розвиток друкарства в Україні. Особливості пісенно-поетичної творчості козацької доби. Книги Лаврської друкарні. Особливості реформаційного руху в Україні.

Шкільний театр. Особливості архітектури козацької доби. Народні думи та пісні. Культурологічна та просвітницька діяльність козацької старшини. Перші шкільні підручники. Колегії в Україні.

Тема 15. Українська культура XVIII – XIX ст.

Умови розвитку української культури другої половини XVII – XVIII ст. Феофан Прокопович – видатний діяч просвітництва і культури. Козацькі літописи. Українське бароко. Григорій Сковорода – просвітитель, філософ, поет. Театральне мистецтво. Нові тенденції розвитку образотворчого мистецтва. Культурно-мистецький процес України в XVIII ст., його особливості. Наука та література. Граматика Мелетія Смотрицького. Словник Памви Беринди. Наукова та громадська діяльність Інокентія Гізеля, Данила Туптала, Стефана Яворського. Освіта в Україні у XVIII ст. Архітектура й образотворче мистецтво. Музичне життя XVIII – XIX ст. Українське національне відродження XIX століття. Національні культурні організації і рухи в умовах реакційної урядової політики: діяльність «Руської трійці», Кирило-Мефодіївського товариства. Розвиток української етнографії та фольклористики: Г.Калиновський, М.Максимович, І.Срезневський, О.Бодянский. Історіографія. Освіта та наука в Україні у першій половині XIX ст.: створення гімназій, ліцеїв, відкриття університетів. Розвиток живопису у першій половині XIX ст.: В.Тропінін, В.Штернберг, Т.Шевченко. Розвиток графіки. Музика. Українська драматургія і театр першої половини XIX ст. Роль творчості Т.Шевченка у становленні української культури. Культурний процес II половини XIX ст. Розвиток науки в Україні другої половини XIX ст.. Реформа освіти. Особливості української літератури другої половини XIX ст. Організація науково-мистецьких товариств. «Просвіта» та її роль у культурному процесі: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки. Розвиток музичного мистецтва в кінці XIX – на початку XX ст. Становлення української професійної художньої школи. «Театр корифеїв».

Тема 16. Українська культура XX століття.

Політичне життя та культурний процес в Україні на початку XX ст. Відродження української культури в період національно-демократичної революції: освіта, вища школа, наука, література, театр, музика, преса, книгодрукування. Образотворче мистецтво початку XX ст. Музейна справа в Україні. Меценати та колекціонери. Українізація. Національні меншини. Преса, книгодрукування. Література і театр на тлі нових національних та соціальних реалій. Український мистецький авангард та його доля. Архітектура. Українська культура у 30-ті роки. Культура України в роки війни. Культура повоєнного часу. Шістдесятники. Українська культурна парадигма другої половини XX ст. Культура в часи перебудови та становленні незалежності України.

Тема 17. Національна культура в сучасній Україні. Єдність та взаємозалежність світової та національної культур.

Культура на початку XXI ст. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Національний характер, свідомість і самосвідомість як феномен культури. Національна культура в сучасній Україні. Сучасна українська культура та її входження у світовий простір. Проблеми української культури в контексті світового розвитку. Єдність та взаємозалежність світової та національної культур. Культура української діаспори.

Змістовий модуль 2. Соціологія

Тема 18. Соціологія – наука про суспільство.

Передумови появи соціології. Об'єкт та предмет соціології. Відмінності від інших наук. Умови, необхідні для розвитку.

Складові соціологічного знання. Категорії та закономірності. Мікро- та мікросоціологія. Прикладна та теоретична соціологія. Загальносоціологічні теорії. Спеціальні соціологічні теорії. Конкретно-соціологічний аналіз.

Функції соціології (пізнавальна, практична, управлінська, культурна, виховна, інформаційна, прогностична, критична, методологічна, оцінююча).

Практична інтелектуальна цінність соціології.

Стан науки про суспільство в Україні. Указ Президента України «Про розвиток соціологічної науки в Україні» (2001 р.)

Тема 19. Розвиток соціологічної думки

Етапи розвитку соціологічної думки (протосоціологічний, академічний, сучасний).

Західноєвропейська соціологічна думка. О.Конт – перший систематизатор соціальних явищ, засновник позитивізму. Г.Спенсер про суспільство як саморегульовану систему. Г.Зіммель – засновник формальної соціології. М.Вебер про види соціальної дії. Марксистська соціологія. Е.Дюркгейм про суспільну свідомість. Інтегральна соціологія П.Сорокіна.

Українська соціологічна думка. Соціальні проблеми в творчості Г.Сковороди та Т.Шевченка. Соціальна проблематика М.Драгоманова, М.Грушевського, Б.Кістяковського, М.Шаповала та ін.

Тема 20. Суспільство: сутність та суперечливість розвитку.

Поняття та еволюція уявлень про суспільство. Підходи до вивчення. Складові суспільства: особистість, соціальні спільності, соціальні інститути, зв'язок.

Історичні типи суспільств. (традиційне, індустріальне, модерне).

Неоднозначність та суперечливість суспільного розвитку. Глобальні проблеми: ознаки, групи (інтер-соціальні, ант ропо-соціальні, природно-соціальні). Глобальні проблеми та міжнародні організації (Римський клуб, ГРІПНІС тощо).

Суспільний прогрес: джерела, критерії, рушійні сили. Соціальні прогнози майбутнього суспільства.

Сучасний стан українського суспільства.

Тема 21. Соціально-політичні процеси – складова суспільного життя

Політичний процес: сутність, режим існування (функціонування, розвиток, занепад), етапи (артикуляція інтересів, прийняття рішень, формування політичної волі, реалізація). Суб'єкти та об'єкти політики. Базові цінності політики.

Соціальна політика: сутність, структура, основні завдання. Напрями соціальної політики: досягнення соціальної справедливості, надання соціальних гарантій, підвищення матеріального та духовного рівня життя, гармонізація соціальних відносин, урахування специфіки інтересів та потреб соціальних груп та розвиток соціальної активності, вдосконалення та соціальних та національних відносин. Соціальна держава – механізм здійснення соціальної політики.

Демографічна політика України. Аграрна політика України. Екологічна політика.

Тема 22. Базисні компоненти соціального життя.

Соціальні дії – сутність та типологія за Максом Вебером: традиційна, афективна, ціннісно-раціональна, ціле-раціональна. Рівні соціальної взаємодії: міжособистісний, груповий, соціетальний.

Фундаментальні завдання системи взаємодії. Мотивація дій та взаємодії.

Соціальні ролі – умови комфортності соціальної взаємодії.

Соціальний конфлікт як різновид взаємодії. Типологія відносин (співробітництво, нейтральні стосунки, конфронтація). Соціальний зв'язок та його елементи

Соціальна діяльність: структура, типи, види.

Соціальні спільності: сутність, типи. Молодь як соціально-демографічна група та її соціальні проблеми. Взаємовідносини поколінь. Поколінний розрив у пострадянський період. Теорії поколінь.

Тема 23. Соціальна стратифікація та динаміка соціальної структури

Соціальна структура – найважливіша ланка суспільного життя і центральна проблема соціології. Соціальна структура: сутність, елементи та критерії їх виділення. Мета аналізу соціальної структури.

Основні види соціальної структури. Компоненти соціальної структури. Головні критерії розподілу – характер власності, відношення до влади, дохід. Моделі соціальної структури.

Реальна соціальна структура в Україні, тенденції та перспективи її розвитку.

Соціальна стратифікація як структурна нерівність. Визначення поняття: структура суспільства як система ознак соціального розшарування та нерівності. Методологічні підходи до аналізу соціальної стратифікації: функціональний, конфліктний, еволюційний.

Основа стратифікації структури – природна та соціальна нерівність.

Основи соціальної нерівності: володіння власністю і рівень доходів, статус, соціальна роль, рівень володіння владою. Приналежність до тих чи інших сил. П.Сорокін про форми стратифікації (економічна, політична, професійна).

Тема 24. Соціологія особистості

Співвідношення понять: індивід, людина, особистість, індивідуальність. Теорії особистості. Моделі особистості.

Передумови становлення (когнітивні, соціально-структурні, культурно-символічні). Структура особистості (спрямованість, досвід, особливості психологічних якостей, типологічні особливості). Шляхи формування особистості: цілеспрямований, стихійний, самоспрямований. Етапи формування.

Особистість – результат соціалізації людини. Рівні соціалізації: об'єктивний, міжособовий, нормативний, функціональний. Механізми включення особистості в систему соціальних відносин: спосіб життя, соціальний статус, соціальна роль, система цінностей, норми.

Поведінка особистості. Девіація і соціальний контроль.

Тема 25. Форми і методи соціального регулювання поведінки особистості та життя суспільства

Соціальні норми: функції, причини появи. Типологія за: суб'єктами, об'єктом, змістом, місцем у нормативно-ціннісній ієрархії, формою утворення і фіксації, масштабами застосування, засобом забезпечення, функціями, ступенем стійкості.

Норми моралі права – складні специфічні та самостійні види соціальних норм. Характер ставлення до соціальних норм: конформізм, девіація.

Причини девіації (біологічні, психологічні, соціологічні, культурологічні пояснення). Типи девіації, основні компоненти, стадії. Агресія як вид соціальної поведінки.

Соціальний контроль: формальний і неформальний. Методи соціального контролю (ізоляція, обособлення, реабілітація).

Соціальний інститут як історична форма організації та регулювання соціального життя. Елементи соціального інституту: мета, засоби її досягнення, функції, набір соціальних статусів та ролей, соціальний контроль, санкції.

Цінності: сутність, види.

Фактори, що визначають ефективне функціонування соціального інституту. Причини та наслідки деформації. Фактори, що викликають відхилення в діяльності соціальних інститутів (юридичні, економічні, організаційні, соціально-психологічні).

Види інститутів: політичні, юридичні, економічні, соціально-демографічні, у духовній сфері.

Тема 26. Праця – вид соціальної діяльності

Історичне розуміння праці: сутність і функції праці. Ставлення до праці, чинники формування і показники оцінки. Відчуження праці та шляхи його подолання.

Трудова поведінка: зміст, структура, форми, функції. Роль потреб та ціннісних орієнтацій у їх формуванні. Мотивація трудової поведінки: сутність, механізми, структура, функції, теорії, моделі.

Трудовий конфлікт: причини, моделі, аналіз стратегії вирішення.

Соціальний контроль у сфері праці. Трудовий колектив.

Економічна соціологія. Соціологія менеджменту та праці.

Екологічні наслідки людської діяльності. Поняття екології та соціальної екології. Збалансування рівноваги між природним та соціально-економічним компонентом соціоекосистеми – головний показник її благополуччя. Роль екологічної освіти та виховання у формуванні суспільної свідомості як умови забезпечення її рівноваги.

Тема 27. Соціологія родини та вільного часу.

Шлюб: мотиви, види, фактори, що впливають на тривалість. Розлучення: причини, наслідки.

Поняття та функції сім'ї. Життєвий цикл.

Тенденції розвитку сім'ї: зменшення середнього розміру, нуклеризація, збільшення кількості сімей гетерогенних у соціальному і національному плані, зміна ролі сім'ї у вирішенні проблем. Проблеми молоді сім'ї. Типологія сім'ї.

Українська родина на сучасному етапі. Жінка-робітниця, жінка-мати – проблеми реального втілення. Сім'я та доля українського суспільства.

Час як суспільна цінність. Основні аспекти вільного часу: суспільна можливість та індивідуальна потреба. Рівні структури. Розуміння дозвілля. Фактори, що впливають на вид діяльності, яку люди присвячують дозвіллю.

Тема 28. Культура – показник рівня суспільного розвитку.

Поняття культури. Загальні елементи культури.

Функції: соціальної пам'яті, інформаційна, комунікативна, інноваційна, інтегративна, утилітарна, виховна. Форми: висока, народна, масова. Субкультури: причини появи, розвитку. Субкультури молоді. Тенденції розвитку культури в сучасних умовах: глобалізація та універсалізація.

Проблеми національного культурного відродження України. Релігійний ренесанс в Україні.

Тема 29. Освіта, наука та виховання – глобальні фактори суспільного розвитку.

Фактори, що сприяли розвитку освіти (демократичні революції, промислова революція, розвиток самого інституту освіти). Світові тенденції в галузі сучасної освіти.

Соціальні функції освіти: загально-професійне навчання молоді, вплив на соціальну мобільність, визначення характеру соціалізації індивідів, формування культури, підтримка стабільності в суспільстві. Ступені та форми освіти.

Принципи державної національної освітньої політики України. Ознаки сучасної освітньої української системи. Освіта та виховання в системі забезпечення гуманітарної безпеки України.

Наука як особливе знання. Своєрідність сучасного етапу розвитку науки. Пріоритети у сфері науки і техніки України.

Тема 30. Соціологічні дослідження – джерело соціальної інформації.

Соціальна інформація та її якості (корисність, достовірність, новизна, цінність). Вимоги до інформації. Джерела інформації. Засоби масової інформації – спеціальний соціальний інститут. Функції соціальної інформації.

Етапи соціологічних досліджень. Види соціологічних досліджень (розвідувальне, описове, аналітичне). Методи соціологічних досліджень (опитування, аналіз документів, спостереження, експеримент). Етапи. Єдність індуктивного та дедуктивного аналізування – умова соціологічного дослідження, що відповідає меті та завданням соціології.

Громадська думка як об'єкт соціологічного аналізу. Поняття громадської думки та її відмінності від настроїв, переконань, знань, оцінюючих суджень. Критерії та показники соціальної зрілості. Функції.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекції	семінари	с.р.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теорія культури. Історія світової культури				
Тема 1. Предмет та значення культурології	2	2	-	-
Тема 2. Структура та функції культури	2	-	-	2
Тема 3. Духовна культура. Мистецтво. Види мистецтва	2	-	-	2
Тема 4. Філософські концепції культури	2	-	-	2
Тема 5. Первісна епоха та її місце в історії людства	2	-	-	2
Тема 6. Культура Стародавнього Сходу	4	-	-	4
Тема 7. Антична культура	5	-	2	3
Тема 8. Культура епохи Середньовіччя в Західній Європі	6	2	-	4
Тема 9. Культура епохи Відродження	4	-	2	2
Тема 10. Культура Нового часу. Просвітництво	2	2	-	-
Тема 11. Європейська культура XIX-XX ст.	2	-	-	2
Тема 12. Культура слов'янських народів	2	-	-	2
Тема 13. Культура Київської Русі	6	-	2	4
Тема 14. Українська культура XIV-XVII ст.	4	2	-	2
Тема 15. Українська культура XVIII – XIX ст.	6	2	-	4
Тема 16. Українська культура XX ст.	6	-	2	4
Тема 17. Національна культура в сучасній Україні	2	-	-	2

Разом за змістовим модулем 2	45	10	8	27
Змістовий модуль 2				
Тема 18. Вступ. Соціологія – наука про суспільство	2	2	-	-
Тема 19. Розвиток соціологічної думки	4	-	2	2
Тема 20. Суспільство: сутність та суперечливість розвитку	4	2	-	2
Тема 21. Соціально-політичні процеси – складова суспільного життя	4	-	-	4
Тема 22. Базисні компоненти суспільного життя	4	2	-	2
Тема 23. Соціальна стратифікація та динаміка соціальної структури	4	-	-	4
Тема 24. Соціологія особистості. Соціалізація	2	-	-	2
Тема 25. Форми та методи соціальної поведінки особистості	4	-	-	4
Тема 26. Праця – вид соціальної діяльності	2	2	-	-
Тема 27. Соціологія родини та вільного часу	4	-	2	2
Тема 28. Культура – показник суспільного розвитку	2	-	-	2
Тема 29. Освіта, наука, виховання – глобальні фактори розвитку суспільства	3	2	-	1
Тема 30. Соціологічні дослідження – джерело соціальної інформації	6	-	2	4
Разом за змістовим модулем 2	45	10	6	29
Усього годин	90	20	14	56

5. Теми лекційних, практичних семінарських занять та зміст самостійного вивчення

№ теми	№ заняття	Вид заняття	Назва теми	Кількість годин
			III семестр	
			Змістовий модуль 1.	
1			Тема 1. Предмет Культурології як науки про культуру	2

1	1	Лекція 1 самостійне вивчення	Предмет культурології як науки про культуру. Поняття культурології. Завдання культурології. Суть та сутність культури. Методологічні підходи до вивчення поняття культури. Теоретичні підходи відомих культурологів. Культурна єдність людини та природи.	1 1
			Тема 2. Структура та функції культури	2
2		самостійне вивчення	Концепції культури. Поняття «культури» та «цивілізації». Розуміння культури як соціального процесу. Суть та сутність культури. Структура культури. Типи культури. Форми культури. Види культури.	
			Тема 3. Духовна культура. Мистецтво. Види мистецтва	2
3		самостійне вивчення	Поняття культури. Функції культури. Види мистецтва. Походження мистецтва. Особливості та види архітектури. Особливості та види літератури. Особливості та види образотворчого мистецтва (графіка, скульптура, живопис). Характеристика театрального мистецтва. Характеристика кіномистецтва. Характеристика музики. Поняття художнього образу.	2
			Тема 4. Філософські концепції культури	2
4		самостійне вивчення	Походження і головні етапи розвитку культури. Генеза культури, мова культури. Поняття теорії та концепції культури. Філософські концепції культури: богословська, просвітницькі культурологічні школи, концепція культурних переворотів, німецькі класичні школи, революційно-демократичні концепція.	2
			Тема 5. Первісна епоха та її місце в історії людства	2
5		самостійне вивчення	Походження та головні етапи розвитку культури. Походження людини та суспільства. Міфологія. Натурфілософія як основа світосприйняття первісної людини. Розвиток матеріальної культури та еволюція мистецтва у палеоліті, мезоліті, неоліті. Культура епохи бронзи та заліза. Найдавніші релігійні вірування (тотемізм, фетишизм, анімізм, магія).	2
			Тема 6. Культура Стародавнього Сходу	2
6		самостійне вивчення	Стародавні цивілізації 4-3 тисячоліття до н.е. на територіях Передньої Азії: Вавилон, Шумер, Єгипет, Ассирія, Урарту та ін. Шумеро-вавилонська культура та її особливості. Особливості ассирійського образотворчого мистецтва. Фінікійська культура. Розвиток географії та астрономії. Культура Стародавнього Єгипту. Виникнення єгипетської держави і періодизація культури. Стародавнього Єгипту. Наукова думка: медицина, математика, астрономія. Писемність. Особливості	2

			світосприйняття стародавніх єгиптян: міфологія, архітектура, мистецтво.	
			Індійська культура. Повсякденне життя: каста, сім'я, мораль. Філософські концепції індійської культури на базі наукових знань. Мистецтво Індії: його джерела та специфіка. Культура Стародавнього Китаю. Періодизація культури. Своєрідність мистецтва: триєдність: каліграфія, поезія, живопис. Наука Стародавнього Китаю.	
			Тема 7. Антична культура. Стародавня Греція та Рим	4
7	2	семінарське заняття 1	Культура античного світу. Історико-культурний феномен античності: теоретичний чинник. Етапи розвитку давньогрецької культури. Доісторична Греція та класична Еллада. Зародження науки в Греції. Давньогрецька архітектура та пластичне мистецтво. Виникнення театру. Драматургія. Комедія та трагедія. Піднесення і падіння давньогрецької культури.	2
		самостійне вивчення	Культура Стародавнього Риму. Періодизація культури. Вплив християнства на подальший розвиток культури. Система виховання й освіти. Римський інженерний геній. Мистецтво	2
			Тема 8. Культура епохи Середньовіччя в Західній Європі	4
8	3	лекція 2	Поняття «середні віки». Гуманісти та романтики про середні віки. Християнство та культурний процес. Середньовічна культура Західної Європи. Середньовічний тип міста та його культура. Діячі культури Середньовіччя. Розвиток освіти. Середньовічні університети. Розвиток наук. Романська література. Середньовічний епос: рицарська література, поезія вагантів. Середньовічне західноєвропейське мистецтво. Романський стиль та готика, їх особливості. Середньовічна ікона.	2
		самостійне вивчення	Середньовічна культура Візантії як своєрідний синтез культурних традицій греко-римського світу, християнства і елліністичного Сходу. Візантійський тип культури: держава, церква, цивільне право, система освіти, наука. Візантійське мистецтво. Візантійська архітектура. Значення впливу візантійської культури на культури слов'янських народів.	2
			Тема 9. Культура епохи Відродження	2
9	4	семінарське заняття 2.	Поняття «Відродження». Культура Відродження – перехідна епоха в історії культури Європи від Середньовіччя до Нового часу. Особливості культури Відродження. Наукові відкриття епохи Відродження. Гуманізм Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарки, Джованні Боккаччо, Франсуа Рабле, Еразма Роттердамського та інших. Гуманізм та Реформація.	2
			Ренесансне мистецтво. Італійський живопис та скульптура. Титани італійського відродження:	

			Леонардо да Вінчі, Рафаель, Мікеланджело, Ботічеллі, Тиціан. Криза гуманістичних ідеалів.	
			Тема 10. Культура Нового часу. Просвітництво.	2
10	5	лекція 3.	Культура Реформації і Просвітництва. Поняття Реформації і Просвітництва. Діячі Реформації Ян Гус і Мартін Лютер. Література та епос епохи реформації. Стили художньої культури: бароко і класицизм. Культура бароко. Стил ь бароко. Творчість італійського скульптора Л.Берніні. Живопис Д.Веласкеса, А.Дюрера, М.Караваджо, П.Рубенса.	2
			Скульптура бароко, архітектура, рококо, класицизм. Драматургія Ж.Расіна і Ж.Мольєра. Класицизм в живописі, скульптурі, архітектурі. Епоха Просвітництва. Раціоналізм як джерело ідеології Просвітництва. Криза культури Нового часу.	
			Тема 11.Європейська культура XIX-XX століть	2
11		самостійне вивчення	Розвиток класичного природознавства в науці. Романтизм: причини появи та особливості у художній культурі. Критичний реалізм: його особливості та недоліки. О. де Бальзак, Ч.Діккенс, Г.Флобер. Постімпресіонізм.. Модернізм як доба у культурі. Модернізм в літературі та театрі. Основні течії модерністського мистецтва: кубізм, експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, поп-арт. Модерн як архітектурний стиль. Авангардистський живопис.	2
			Тема 12.Культура східних слов'ян	2
12		самостійне вивчення	Наукова база вивчення культури східних слов'ян. Основні етапи розвитку культури східних слов'ян. Вірування та міфологія східнослов'янських племен. Трипільська культура, її особливості. Особливості культурного процесу скіфського періоду. Черняхівська культура, її місце у культурному надбанні слов'ян. Особливості прослов'янської писемності.	2
3			Тема 13.Культура Київської Русі	4
13	6	семінарське заняття 3	Культура Київської Русі - видатне явище світової середньовічної культури. Язичницька культура Київської Русі. Запровадження християнства, його вплив на розвиток культури Київської Русі. Взаємозв'язки культури Київської Русі з культурами інших народів – Візантії, Болгарії. Володимир Великий, Ярослав Мудрий і культурний розвиток Київської Русі.	1
		самостійне вивчення	Діяльність митрополита Іларіона як просвітника, діяча культури. Писемність, літописи. Мислителі Київської Русі. Книжна справа. Зародження і розвиток шкільної освіти. Наукові осередки. Література. Архітектура Київської Русі.	3
			Образотворче мистецтво. Музичне мистецтво. Театральне мистецтво. Місце та роль культури Київської Русі у європейській культурі.	

			Тема 14. Українська культура XIV-XVII ст.	3
14	7	лекція 4	Україна наприкінці XIV – в першій половині XV ст. арактерні особливості архітектури XIV ст. Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво. Іконопис. Поділ України та розвиток культури. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. Виникнення та розвиток друкарства в Україні. І. Федоров. Внесок Києво-Могилянської академії у розвиток друкарства в Україні. Особливості пісенно-поетичної творчості козацької доби. Книги Лаврської друкарні. Особливості реформаційного руху в Україні.	1
		самостійне вивчення	Шкільний театр. Особливості архітектури козацької доби. Народні думи та пісні. Культурологічна та просвітницька діяльність козацької старшини. Перші шкільні підручники. Колегії в Україні.	2
			Тема 15. Українська культура XVIII – XIX ст.	4
15	8	лекція 5	Умови розвитку української культури другої половини XVII – XVIII ст. Феофан Прокопович – видатний діяч просвітництва і культури. Козацькі літописи. Українське бароко. Нові тенденції розвитку образотворчого мистецтва. Культурно-мистецький процес України в XVIII ст., його особливості. Наука та література. Освіта в Україні у XVIII ст. Архітектура й образотворче мистецтво. Музичне життя XVIII – XIX ст. Українське національне відродження XIX століття.	2
		самостійне вивчення	Особливості української літератури другої половини XIX ст. Організація науково-мистецьких товариств. «Просвіта» та її роль у культурному процесі: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки. Розвиток музичного мистецтва в кінці XIX – на початку XX ст. Становлення української професійної художньої школи. «Театр корифеїв».	2
			Тема 16. Українська культура XX століття	4
16	9	семінарське заняття 4	Політичне життя та культурний процес в Україні на початку XX ст. Відродження української культури в період національно-демократичної революції: освіта, вища школа, наука, література, театр, музика, преса, книгодрукування. Образотворче мистецтво початку XX ст. Музейна справа в Україні. Меценати та колекціонери. Українізація. Національні меншини. Преса, книгодрукування. Література і театр на тлі нових національних та соціальних реалій. Український мистецький авангард та його доля. Архітектура.	2
		самостійне вивчення	Українська культура у 30-ті роки. Культура України в роки війни. Культура повоєнного часу. Шістдесятники. Українська культурна парадигма другої половини XX ст. Культура в часи перебудови та становленні незалежності України.	2
			Тема 17. Національна культура в сучасній Україні	2

17		самостійне вивчення	Культура на початку ХХІ ст. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Національний характер, свідомість і самосвідомість як феномен культури. Національна культура в сучасній Україні. Сучасна українська культура та її входження у світовий простір. Проблеми української культури в контексті світового розвитку. Єдність та взаємозалежність світової та національної культур. Культура української діаспори.	2
----	--	---------------------	--	---

Змістовий модуль 2.				
18			Тема 2.1.Соціологія – наука про суспільство	4
	10	лекція 6	Передумови появи соціології. Об'єкт та предмет соціології. Відмінності від інших наук. Складові соціологічного знання. Функції соціології (пізнавальна, практична, управлінська, культурна, виховна, інформаційна, прогностична, критична, методологічна, оцінююча).	2
		самостійне вивчення	Практична інтелектуальна цінність соціології. Стан науки про суспільство в Україні. Указ Президента України «Про розвиток соціологічної науки в Україні» (2001 р.)	2
19			Тема 2.2.Розвиток соціологічної думки	6
	11	семінарське заняття 5	Етапи розвитку соціологічної думки (протосоціологічний, академічний, сучасний). Західноєвропейська соціологічна думка. О.Конт – перший систематизатор соціальних явищ, засновник позитивізму. Г.Спенсер про суспільство як саморегульовану систему. Г.Зіммель – засновник формальної соціології. М.Вебер про види соціальної дії. Марксистська соціологія. Е.Дюркгейм про суспільну свідомість. Інтегральна соціологія П.Сорокіна.	2
		самостійне вивчення	Українська соціологічна думка. Соціальні проблеми в творчості Г.Сковороди та Т.Шевченка. Соціальна проблематика М.Драгоманова, М.Грушевського, Б.Кістяковського, М.Шаповала та ін. Технологічний спосіб виробництва, його типи. НТП та його форми. НТР	4
20			Тема 2.3. Суспільство: сутність та суперечливість розвитку	4
	12	лекція 7	Поняття та еволюція уявлень про суспільство. Підходи до вивчення. Складові суспільства: особистість, соціальні спільності, соціальні інститути, зв'язок. Історичні типи суспільств. (традиційне, індустріальне, модерне).	2

		самостійне вивчення	Глобальні проблеми та міжнародні організації (Римський клуб, ГРІПНІС тощо). Суспільний прогрес: джерела, критерії, рушійні сили. Соціальні прогнози майбутнього суспільства.	2
21			Тема 2.4. Соціальні процеси – складова суспільного життя	4
		самостійне вивчення	Політичний процес: сутність, режим існування (функціонування, розвиток, занепад), етапи (артикуляція інтересів, прийняття рішень, формування політичної волі, реалізація). Суб'єкти та об'єкти політики. Базові цінності політики. Соціальна політика: сутність, структура, основні завдання.	2
		самостійне вивчення	Напрями соціальної політики. Соціальна держава – механізм здійснення соціальної політики. Демографічна політика України. Аграрна політика України. Екологічна політика.	2
22			Тема 2.5. Базисні компоненти соціального життя	4
	13	лекція 8	Соціальні дії – сутність та типологія за Максом Вебером. Фундаментальні завдання системи взаємодії. Мотивація дій та взаємодії. Соціальні ролі – умови комфортності соціальної взаємодії. Соціальний конфлікт як різновид взаємодії. Типологія відносин (співробітництво, нейтральні стосунки, конфронтація). Соціальний зв'язок та його елементи	1
		самостійне вивчення	Соціальна діяльність: структура, типи, види. Соціальні спільності: сутність, типи. Молодь як соціально-демографічна група та її соціальні проблеми. Взаємовідносини поколінь. Поколінний розрив у пострадянський період. Теорії поколінь.	3
23			Тема 2.6. Соціальна стратифікація та динаміка соціальної структури	4
		самостійне вивчення	Соціальна структура – найважливіша ланка суспільного життя і центральна проблема соціології. Соціальна структура: сутність, елементи та критерії їх виділення. Мета аналізу соціальної структури. Основні види соціальної структури. Компоненти соціальної структури. Головні критерії розподілу – характер власності, відношення до влади, дохід. Моделі соціальної структури.	2
		самостійне вивчення	Основні види соціальної структури. Компоненти соціальної структури. Головні критерії розподілу – характер власності,	1

			відношення до влади, дохід. Моделі соціальної структури.	
		самостійне вивчення	Основи соціальної нерівності. Приналежність до тих чи інших сил. П.Сорокін про форми стратифікації (економічна, політична, професійна).	1
24			Тема 2.7.Соціологія особистості	4
		самостійне вивчення	Передумови становлення. Структура особистості Шляхи формування особистості. Етапи формування.	2
		самостійне вивчення	Особистість – результат соціалізації людини. Рівні соціалізації. Механізми включення особистості в систему соціальних відносин. Поведінка особистості.	2
25			Тема 2.8.Форми та методи соціального регулювання поведінки	4
		самостійне вивчення	Соціальні норми: функції, причини появи. Типологія. Характер ставлення до соціальних норм: конформізм, девіація. Причини девіації. Типи девіації, основні компоненти, стадії. Соціальний контроль: формальний і неформальний. Методи соціального контролю (ізоляція, обособлення, реабілітація).	2
		самостійне вивчення	Елементи соціального інституту. Цінності: сутність, види. Фактори, що визначають ефективне функціонування соціального інституту. Причини та наслідки деформації. Види інститутів: політичні, юридичні, економічні, соціально-демографічні, у духовній сфері.	2
26			Тема 2.9. Праця як вид соціальної діяльності	4
	14	лекція 9	Історичне розуміння праці: сутність і функції праці. Ставлення до праці, чинники формування і показники оцінки. Трудова поведінка: зміст, структура, форми, функції. Роль потреб та ціннісних орієнтацій у їх формуванні. Мотивація трудової поведінки: сутність, механізми, структура, функції, теорії, моделі.	2
		самостійне вивчення	Трудовий конфлікт: причини, моделі, аналіз стратегії вирішення. Соціальний контроль у сфері праці. Трудовий колектив.Роль екологічної освіти та виховання у формуванні суспільної свідомості як умови забезпечення її рівноваги.	2
27			Тема 2.10.Соціологія родини та вільного часу	6
	15	семінарське заняття 6	Шлюб: мотиви, види, фактори, що впливають на тривалість. Розлучення: причини, наслідки.	2

			Поняття та функції сім'ї Життєвий цикл. Тенденції розвитку сім'ї .Проблеми молоді сім'ї. Типологія сім'ї.	
		самостійне вивчення	Українська родина на сучасному етапі. Жінка-робітниця, жінка-мати – проблеми реального втілення. Сім'я та доля українського суспільства. Грошова система України: проблеми і перспективи	2
		самостійне вивчення	Час як суспільна цінність. Основні аспекти вільного часу: суспільна можливість та індивідуальна потреба. Рівні структури. Розуміння дозвілля. Фактори, що впливають на вид діяльності, яку люди присвячують дозвіллю. Товарне виробництво і товарно-грошові відносини	2
28			Тема 2.11.Культура – показник рівня суспільного розвитку	4
		самостійне вивчення	Поняття культури. Загальні елементи культури. Функції. Форми: висока, народна, масова. Субкультури: причини появи, розвитку. Субкультури молоді. Тенденції розвитку культури в сучасних умовах: глобалізація та універсалізація.	4
29			Тема 2.12.Освіта, наука, виховання – глобальні фактори суспільного розвитку	4
	16	лекція 10	Фактори, що сприяли розвитку освіти Світові тенденції в галузі сучасної освіти. Соціальні функції освіти. Ступені та форми освіти. Принципи державної національної освітньої політики України.	2
		самостійне вивчення	Наука як особливе знання. Своєрідність сучасного етапу розвитку науки. Пріоритети у сфері науки і техніки України.	2
30			Тема 2.13.Соціологічні дослідження – джерело соціальної інформації	6
	17	семінарське заняття 7	Соціальна інформація та її якості (корисність, достовірність, новизна, цінність). Вимоги до інформації. Джерела інформації. Засоби масової інформації – спеціальний соціальний інститут. Функції соціальної інформації. Етапи соціологічних досліджень. Види соціологічних досліджень. Методи соціологічних досліджень, етапи.	2
		самостійне вивчення	Етапи. Єдність індуктивного та дедуктивного аналізування – умова соціологічного дослідження, що відповідає меті та завданням соціології.	2
		самостійне вивчення	Громадська думка як об'єкт соціологічного аналізу. Поняття громадської думки та її відмінності від настроїв, переконань, знань,	2

			оцінюючих суджень. Критерії та показники соціальної зрілості. Функції.	
--	--	--	--	--

4. Індивідуальні завдання

№	Тема дисципліни	Вид завдання (реферати, дослідницькі, розрахункові роботи тощо)	Календарні строки і форма контролю
1	Філософські концепції культури	реферати	вересень
2	Первісна культура	реферати	вересень
3	Культура Стародавньої Індії та Китаю	реферати	жовтень
4	Культура Візантії	презентації	жовтень
5	Модернізм ХХ століття	кросворди	листопад
6	Культура Київської Русі	презентації	грудень
7	Культура східних слов'ян	реферати	грудень
8	Національне відродження в Україні	реферат	грудень
9	Культура України ХХ століття	презентації	грудень
10	Взаємодія східної та західної типів культури	дослідницька робота	грудень
11	Семіотика в культурі	дослідницька робота	грудень

12	Зародження, еволюція та етапи становлення соціології. Напрями, школи і течії	реферати	вересень
13	Соціальна структура суспільства	реферати	вересень
14	Суспільні відносини	реферати	жовтень
15	Критерії соціальної нерівності	тести, інтелектуальні тренінги	жовтень
16	Основні терміни та поняття соціології.	кросворди, інтелектуальні тренінги	листопад
17	Соціологія культури	реферати	лютий
18	Суперечливість розвитку сучасного суспільства	реферати	березень
19	Якісна та кількісна обробка даних у соціологічному дослідженні	реферат	березень

7. Перелік питань на залік

1. Культурологія як наука.
2. Завдання культурології.
3. Поняття культури.
4. Структура культури.
5. Функції культури.
6. Філософські концепції культури.
7. Мистецтво та його характеристика (архітектура, скульптура, графіка, живопис, література, театр).

8. Первісні форми релігії.
9. Зародження мистецтва первісного суспільства.
10. Культура Месопотамії.
11. Культура Стародавнього Єгипту.
12. Культура Стародавньої Індії та Китаю.
13. Культура Стародавньої Греції.
14. Культура Стародавнього Риму.
15. Особливості культури епохи Середньовіччя.
16. Наука та освіта культури Середньовіччя.
17. Мистецтво культури Середньовіччя.
18. Особливості культури Відродження.
19. Наука та техніка культури Відродження.
20. Мистецтво культури Відродження.
21. Особливості культури Нового часу.
22. Наука та техніка Нового часу.
23. Мистецтво Нового часу.
24. Мистецтво ХІХ ст. в Європі.
25. Модернізм ХХ століття.
26. Культура слов'янських народів.
27. Трипільська культура.
28. Історичні події Київської Русі.
29. Писемність та література Київської Русі.
30. Архітектура Київської Русі.
31. Мистецтво Київської Русі.
32. Язичництво та християнство Київської Русі.
33. Історичні події та становище церкви литовсько-польської доби.
34. Цехові братства литовсько-польської доби.
35. Освіта литовсько-польської доби.
36. Мистецтво литовсько-польської доби.
37. Освіта ХVІІІ століття в Україні.
38. Мистецтво ХVІІІ століття в Україні.
39. Національне відродження в Україні в ХІХ столітті.
40. Українська культура 20-30-х років ХХ століття.
41. Українська культура у військовий та повоєнний період.
42. Українська культура 60-80-х років ХХ століття.
43. Українська культура в період незалежності.
44. Діячі української культури в еміграції.
45. Сучасна українська культура та її входження в світовий простір.
46. Предмет і об'єкт сучасної соціології.
47. Функції і методи соціології.
48. Структура соціологічних знань.
49. Соціологія в античному світі.
50. Розвиток протосоціології в Середньовіччі та в епоху Відродження.
51. Соціологія Нового Часу.
52. Виникнення соціології як окремої науки. Концепція О. Конта.

53. Соціологічна думка в Київській Русі.
54. Українська соціологічна думка XVIII ст.
55. Зародження і розвиток української соціології XIX ст.
56. Основні течії в українській соціології XX ст.
57. Сутність суспільства.
58. Історичні типи суспільств.
59. Структура суспільства.
60. Теорії походження суспільств.
61. Структура соціології політики.
62. Соціологія держави.
63. Соціологія політичних рухів та партій.
64. Соціологія міжнародних політичних відносин.
65. Політична структура суспільства.
66. Соціальні дії та їх типологія.
67. Соціальна взаємодія.
68. Соціальний конфлікт та їх види.
69. Соціальна діяльність та її структура.
70. Основні види соціальної структури.
71. Поняття соціальних інститутів та їх види.
72. Функції соціальних інститутів.
73. Соціальний контроль.
74. Поняття соціальних спільностей та їх види.
75. Соціальна мобільність та її види.
76. Теорія соціальної стратифікації.
77. Сутність та основні поняття соціології особистості.
78. Соціалізація.
79. Соціальні норми та їх види.
80. Сутність та основні поняття соціології сім'ї.
81. Структура та функції сучасної сім'ї.
82. Поняття соціології освіти. Класифікація освіти.
83. Поняття соціології праці. Праця та її особливості.
84. Структура простого процесу праці.
85. Поняття соціології міста.
86. Сутність соціологічних досліджень.
87. Методика проведення соціологічних досліджень: різновиди, етапи, процедури.
88. Види соціологічних досліджень.
89. Зміст і програма соціологічних досліджень.
90. Вибірка в соціологічному дослідженні.
91. Опитування як основний метод збору соціологічної інформації.
92. Спостереження як метод соціологічних досліджень.
93. Метод експерименту.
94. Метод аналізу документів.
95. Соціометрія як метод соціологічних досліджень.
96. Якісні та кількісні методи соціологічних досліджень

8. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Культурологія та соціології» у навчальному процесі застосовуються такі методи навчання: словесні (лекція, розповідь, бесіда); наочні (ілюстрація, демонстрація); практичні (самостійне виконання практичних завдань); пояснювально-ілюстративні (презентація); репродуктивні (короткі тестові контрольні).

9. Контроль результатів навчання

9.1. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль знань здобувачів освіти здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання здобувачів освіти з дисципліни є:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- модульні контрольні роботи у формі тестування;
- презентації та вступи на семінарських заняттях.

Зміст курсу дисципліни «Культурологія та соціологія» поділений на 2 змістових модулів. Кожний модуль включає в себе лекції, семінарські заняття та самостійну роботу здобувачів освіти і завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-17, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 18-30.

Після завершення відповідного змістового модуля проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т. ч і матеріал самостійного вивчення, відпрацювали семінарські заняття.

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі тестування, та середній рейтинг відпрацювання семінарських занять.

Участь здобувачів освіти в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі, тестові завдання обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання здобувачами освіти. Здобувач освіти, який не виконав вимоги щодо самостійної роботи чи будь якого іншого виду навчальної діяльності, не допускається до складання МК і даний модуль йому не зараховується.

Семестрові бали (семестровий рейтинг) здобувач освіти отримує як середнє арифметичне балів змістових модулів з усіх тем двох змістових модулів.

Оцінка навчальної успішності здобувачів освіти здійснюється під час семестрового оцінювання у формі заліку.

9.2. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання за формами контролю

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який має стійкі системні, глибокі і різнобічні знання, відмінно володіє матеріалом, знає нормативну і законодавчу базу та її застосування за певних умов, дає обґрунтовані, правильні відповіді на питання, доцільно використовує термінологію дисципліни (предмета), усвідомлює взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявляє творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявляє здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

- глибоке, теоретично обґрунтоване розкриття питання; розрахунки, зроблені без помилок, проведено повний аналіз, відображена власна позиція – оцінюються в **48-50 балів**;

- обґрунтоване розкриття питання, зроблені з незначними неточностями, які істотно не впливають на правильність відповіді – **45-47 балів**;

Оцінка «добре» виставляється студенту, який знає викладений матеріал і добре ним володіє але допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, понять, використанні нормативно-правової бази, показує стійкий рівень знань з дисципліни і та професійної діяльності. Під час виконання завдань допускає незначні помилки, але за допомогою викладача швидко

орієнтується і знаходить правильні відповіді, правильно або з незначними помилками відповідає на запитання, робить відповідні узагальнення і висновки.

- відповідь не дає повного розкриття питання, не проведено повний аналіз відповіді, немає власної позиції – **42-44 балів**;

- неповне розкриття питання, загалом наявні достатні знання – **38-41 балів**;

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який посередньо володіє матеріалом, виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, дає неправильну відповідь на окремі питання або на всі питання дає малообґрунтовані, невичерпні відповіді, знання має обмежені, несистемні, слабо орієнтується у нормативно-правових документах.

- питання розкриті фрагментарно, наявні фактологічні помилки під час викладу матеріалу – **34-37 балів**;

- відповідь неповна, наявні суттєві помилки при відповіді на запитання – **30-33 балів**;

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, дає відповіді лише на деякі питання або дає неправильні відповіді на питання, може відтворити кілька термінів, не знає термінології дисципліни і основних нормативно-правових документів, не може без допомоги викладача використати знання у подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

- відповідь має значні помилки елементарного рівня – **1-30 бали**;

- відсутність відповіді на питання – **0 балів**.

9.3. Оцінювання за формами контролю

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль (залік)	Разом, %
30	30	40	100 %

Шкала оцінювання

Відсоток правильних відповідей	Рейтинг за п'ятдесятибальною шкалою	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Запис у заліковій книжці студента та відомості	Оцінка за дванадцятибальною шкалою
97-100	49, 50	5	відмінно	12
93-96	47, 48	5	відмінно	11
90-92	45, 46	5	відмінно	10
85-89	43, 44	4	добре	9
80-84	40, 41, 42	4	добре	8
75-79	38, 39	4	добре	7
69-74	35, 36, 37	3	задовільно	6
65-68	33, 34	3	задовільно	5
60-64	30, 31, 32	3	задовільно	4
менше 60	0-29	2	незадовільно	2

10. Методичне забезпечення

1. Копія або витяг з навчального плану.
2. Навчальна (типова) програма (за наявності);
3. Програма навчальної дисципліни;
4. Комплексна контрольна робота;
5. Інструкційно-методичні матеріали до самостійної роботи здобувачів освіти;

6. Питання до семестрових заліків (екзаменів);
 7. Білети до семестрових заліків (екзаменів);
 8. Плани занять;
 9. Конспект лекцій з дисципліни;
 10. Інструкційно-методичні матеріали до семінарських занять;
 11. Питання до модульного контролю;
 12. Завдання до модульного контролю;
 13. Методичні вказівки, рекомендації, розробки, навчальні посібники;
- Навчально-наочні посібники, електронні посібники, презентації, навчальні фільми, відео сюжети, тощо

11. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Абрамович С.Д., Чікарська М.Ю. Світова та українська культура: Навчальн. Посібн. Львів. Світ. 3-тє видання.- 2025.- с. 344.
2. Греченко В. А., Кислюк К. В. К90 Історія української культури [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Греченко, К. В. Кислюк. -К. : Кондор-Видавництво, 2016. — 352 с.
3. Гриценко Т.Б. Культурологія. Навч. посіб. 3-тє вид.: Центр учбової літератури, 2019. – 392с.
4. Дещинський Л.Є., Денісов Я.Я., Скалецький М.П., Цубов Л.В., Бароновська Н.М., Макакрчук О.Г. Українська та зарубіжна культура. Видання 4-тє, перероблене і доповнене: Навчальний посібник. Львів. Видавництво «Бескид Біт». 2015. С. 304.
5. Закович М.М. І.А. Зязюн, О.Л. Шевнюк та ін.; Культура: українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. 5-тє вид., стер.Київ. Знання. 2015. С. 589.
6. Зомбарт, В. Соціологія: навч. посібник для вузів / В. Зомбарт. - 3-є изд., Стер. -, 2016.
7. Климанська Л. Д., Савка В. Є. Соціологія соціальних проблем : навчальний посібник/Л.Д.Климанська, В.Є.Савка. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. - 208 с.
8. Козирєв М.П. Соціологія: підручник / М. П. Козирєв. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 656 с.
9. Кордон М.В. Історія української культури: навч. посіб. 2-ге вид. Львів: «Магнолія 2006». 2016. С. 336.
10. Курчаба Т. Соціологія: навч.-метод. посібник / Т.Курчаба. – Л.: ПП Сорока Т.Б., 2015. – 184 с.
11. Малюга Ю.Я. Культурологія: навчальний посібник. 2-є изд. М. : ИНФРА-М, 2016.
12. Найчук А. В. Сулятицька Т. В., Маркітантов В. Ю. Соціологія : Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 298 с.
13. Павленко В.В. Культурологія: навч. посіб. Київ. КНТ. ЦУЛ. 2016. С. 224.
14. Петінова О. Б. Соціологія : навчальний посібник/О.Б.Петінова. Одеса : Видавництво «Магістр», 2019.- 260 с.
15. Петрушенко В.Л., Пинда Л.А. Культурологія: навч. посіб. Львів. «Магнолія 2006». 2015. С. 375.
16. Соціологія : навчальний посібник / О. В. Бобіна [та ін.] ; за ред. І. В. Шаповалової. – Миколаїв : НУК, 2020. – 284 с.
17. Соціологія: навчальний посібник / О.В. Горпинич, О.Ю. Клименко, Л.М. Москаленко, М.С. Труш, В.Ф. Ятченко. К.: ДУТ, 2019. 235 с.
18. Соціологія: теорії середнього рівня : навчальний посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського [Н. В. Коваліско, Т. Д. Лапан, Н. Й. Черниш та ін.]. Київ : «Каравела», 2020.
19. Толстов І. В., Даніліян В. О. Соціологія: Навч. Посібник/І.В.Толстов, В.О.Даніліян. – Харків: УкрДУЗТ, 2018. – 284 с.

20. Шейко В. М. Історія української культури : навч. посібник / В. М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. – К. : Знання, 2012. – 272 с.

Додаткова:

1. Гуменюк Л. Й. Соціологія : хрестоматія (від першоджерел до сучасності): навчальний посібник. У 2-х томах./Л.Й.Гуменюк.- Львів : ЛьвДУВС, 2019.
2. Качкан В. А. Історія української культури : підручник / В. А. Качкан, О. Б. Величко, Н. М. Божко. – Київ : Медицина, 2016. – 368 с.
3. Кислюк К. В. Українська культура І чверті ХХІ ст.: повороти модернізаційних перетворень : монографія / К. В. Кислюк. – 2-ге вид., стер. – Київ : Кондор, 2018. – 196 с.
4. Культурологія : теорія та історія культури : навч. посіб. рек. МОН України / за ред. І. І. Тюрменко. – К. : ЦУЛ, 2015. – 370 с.
5. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування : підручник/В.Паніотто, Н.Харченко. Київ : Вид. дім. «Київсько-Могилянська академія», 2017.
6. Передерій І. Г. Історія української культури : навч. посіб. для студентів усіх напрямів підгот. ден. та заоч. форм навчання / І. Г. Передерій, О. В. Тевікова, А. В. Нарадько ; за ред. І. Г. Передерій. – Полтава : ПолтНТУ, 2015. – 274 с.
7. Спеціальні та галузеві соціології : навч. посіб. / Л. Д. Климаська та ін. / за заг. ред. В. М. Пічі. Львів : «Новий Світ-2000», 2022. 422 с.
8. Українська культура : підручник / [В. О. Лозовой (керівник авт. кол.), Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2021. – 400 с.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=59>
2. <http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=59>.
3. www.journal@socnet.kiev.ua (Домашня сторінка часопису «Соціологія: Теорія, методи, маркетинг»).
4. Електронні та друковані видання бібліотеки ім. Вернадського www.nbuv.gov.ua
5. Культурологія. - Режим доступу: <http://kulturolog.org.ua/>
6. Наукова бібліотека НУБІП України. URL: <https://nubip.edu.ua/structure/library>.
7. Національний університет біоресурсів і природокористування. Офіційний сайт. URL: <https://nubip.edu.ua/>
8. Підручники з культурології. - Режим доступу: <http://studme.com.ua/>
9. Українська культурологія в Східно-Західних контекстах. - Режим доступу: <http://krytyka.com>
10. Українські підручники онлайн: Соціологія [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/sotsiologiya/>
11. Черниш Наталія. Соціологія: курс лекції [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.sociology-lnu.org.ua/resursy.files/Chernysh_Soc_04.pdf